

Openbaar Ministerie

College van procureurs-generaal

Parket-Generaal

Voortgangsrapportage OM programma Versterking opsporing en vervolging

Mei 2009

Mr. H.J. Moraal

Mei 2009

Inhoud

1	Inleiding.....	3
2	2008: Het jaar van afronding en borging.....	5
3	De pijlers van het versterkingsprogramma (Eerste Spoor).....	7
	3.1 Algemene kwaliteitseisen.....	7
	3.2 Tegenspraak	7
	3.3 OM-journaal.....	8
	3.4 Review.....	8
	3.5 Team grootschalig onderzoek.....	9
	3.6 Forensische opsporing.....	9
	3.7 Auditieve en audiovisuele registratie.....	10
	3.8 Opleiding.....	10
	3.9 Auditing en borging.....	10
	3.10 Aanwending toegekende middelen 2007.....	11
4	Versterking van de professionele ambitie (Tweede Spoor).....	13
	4.1 Requisitoir.....	13
	4.2 Rol van secretaris.....	13
	4.3 Vrijheid in verbondenheid.....	14
	4.4 Secundaire traumatisering.....	14
	4.5 Samenwerking 1 ^e en 2 ^e lijn.....	15
	4.6 Oefenrechtbank.....	15
	4.7 Inspiratiereis VS.....	16
	4.8 Introductieprogramma officieren van justitie.....	16
5	Tot slot.....	17

1. Inleiding

Voor u ligt de derde en laatste voortgangsrapportage van het Openbaar Ministerie over het programma 'Versterking opsporing en vervolging'. Het evaluatieonderzoek van de commissie Posthumus naar de Schiedammer Parkmoord vormde in 2005 voor de minister van Justitie aanleiding de politie, het OM en het NFI opdracht te verstrekken de aanbevelingen uit te werken in dit programma 'Versterking opsporing en vervolging'. De politie en het OM hebben vervolgens samen met het NFI de aanbevelingen vertaald in een groot aantal maatregelen. Daarbij zijn vanuit een gedeelde visie ambities geformuleerd die zijn gericht op:

- vertrouwen in politie en OM;
- versterking van de kwaliteit en professionaliteit om de criminaliteit
- daadkrachtig en effectief te kunnen bestrijden
- een zichtbaar transparante en integere werkwijze.

De maatregelen van het versterkingsprogramma hebben betrekking op vijf thema's die deze ambities reflecteren:

1. Algemene eisen aan de opsporing

Door bindende afspraken over kwaliteit, werkwijze, validatie en certificering worden kwaliteitsgaranties geboden voor prestaties in de keten van opsporing en vervolging.

2. Duidelijkheid over het gezag in de opsporing

Door verheldering van de invulling van het gezag tussen politie en Openbaar Ministerie, met name in complexe opsporingsonderzoeken, kunnen de rollen en verantwoordelijkheden in het proces op de juiste wijze worden ingevuld.

3. Versterking van vakmanschap

Criminaliteit ontwikkelt zich in vele dimensies, o.a. geografisch, technologisch en in mate van complexiteit. Daarnaast stelt de samenleving duidelijke eisen aan de resultaten van handhaving en opsporing. Dit betekent voor de medewerkers van politie en Openbaar Ministerie dat de vraag naar professionaliteit en specialisme toeneemt. Dit vraagt om versterking van de professie en om normering in evenwicht met de daadwerkelijke vereisten.

4. Aandacht voor leiderschap en cultuur

Consequente, heldere invulling van leiderschap in beide organisaties verzekeren eenheid en kwaliteit van opsporing en vervolging. Herijking van de rollen van de rechercheofficier en parketleiding enerzijds en recherchemanagement en korpsleiding anderzijds moet leiden tot een meer effectieve sturing. Organisatie van tegenspraak, waar het strategisch management direct bij betrokken is, leidt tot een cultuur waarin reflectie en transparantie vanzelfsprekend zijn.

5. Permanente, ketenbrede kwaliteitsontwikkeling

Voortdurende oriëntatie op kwaliteitsverbetering ondersteunt de organisaties bij het realiseren van concrete verbeteringen van de bedrijfsvoering en processturing. Systematische toetsing van de algemene eisen maakt hiervan deel uit.

De maatregelen zijn per thema ondergebracht in een implementatieagenda die voor het OM de periode beslaat van 2006 tot en met 2009. Afgesproken is de ministers van Justitie en BZK en de kamer periodiek te informeren over de voortgang van de implementatie. Deze rapportage komt tegemoet aan die afspraak.

De rapportage is ook dit jaar weer gebaseerd op de uitkomsten van een landelijke audit naar de implementatie van het versterkingsprogramma, die is gehouden van januari t/m maart 2009. In tegenstelling tot andere jaren is dit jaar een schriftelijke inventarisatieronde gehouden. Voor die vorm is gekozen omdat de focus lag op de procesaudit waaraan OM-politie en NFI hebben deelgenomen.

De rapportage is als volgt opgebouwd. In het 2° hoofdstuk '2008: Het jaar van de afronding en borging' wordt inzicht gegeven in de kwaliteitsverbetering die het versterkingsprogramma voor het Openbaar Ministerie heeft opgeleverd.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 verslag gedaan van de vooruitgang die het OM, in samenwerking met politie en NFI, heeft geboekt bij de doorontwikkeling van de afzonderlijke maatregelen in het 'Eerste Spoor'.

In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de ontwikkeling van de professionele ambitie. Een omvangrijk cultuurtraject dat volledig door en voor professionals uit de eigen organisatie is ontwikkeld. De implementatie en de borging van de maatregelen uit het eerste spoor worden aanzienlijk versterkt door de ontwikkelingen van de professionele ambitie in het tweede spoor. De rechercheofficieren en de kwaliteitsofficieren spelen daarin een centrale rol.

2. 2008: Het jaar van afronding en borging

Zoals in de vorige rapportage aangegeven was het jaar 2008 een spannend overgangsjaar in het versterkingsprogramma. Het was het overgangsjaar van afronding van de implementatie van de maatregelen naar borging daarvan in de organisatie.

De uitkomsten van de audit laten zien dat de maatregelen inmiddels stevig zijn verankerd in de bestaande structuren:

- Tegenspraak is als instrument goed uitgekristalliseerd.
- Het journaliseren wordt als een nuttige en niet meer weg te denken activiteit beschouwd;
- De parketten die ervaring hebben opgedaan met de uitvoering van de review zijn positief over de collegiale samenwerking en over de uitwisseling van kennis;
- De opleidingen in het kader van het Versterkingsprogramma zijn nagenoeg afgerond en opgenomen in het vignettensysteem en in het standaardaanbod van de SSR.
- De specialistische officieren (recherche-, kwaliteits- en forensisch officieren) blijken voor de parketten een toegevoegde waarde te hebben en worden gezien als een belangrijke borging van de verworvenheden van het VOV-programma.

Nieuwe werkwijzen zijn bekend en geborgd. Er zijn vaste overlegvormen binnen en buiten de parketten. Er wordt samengewerkt in regionale overlegstructuren, er wordt informatie en kennis uitgewisseld over opleidingen, over thema's als tegenspraak, opbouw dossier, kwaliteit rapporten, overdracht 1^e-2^e lijn. Er is sprake van een toename van verbindingen tussen de 1^e en de 2^e lijn. Advocaten-Generaal nemen deel aan de landelijke vergaderingen van kwaliteitsofficieren, rechercheofficieren en aan de landelijke vergaderingen van FO-officieren.

Er worden best practices uitgewisseld en gezamenlijke beleidsstandpunten ingenomen op gebied van het VOV. Er worden initiatieven genomen tot het uitgeven van een digitaal kwaliteitsbulletin (Vakwerk), het organiseren van een ressortelijke jurisprudentiedag en het publiceren van kwartaalberichten met relevante jurisprudentie.

De ontwikkelpunten, genoemd in de vorige audit (op gebied van tegenspraak, OM-journaal, samenwerking 2^e lijn) zijn door de parketten voortvarend opgepakt en uitgevoerd. Daarbij hebben de rechercheofficieren steeds het voortouw genomen wat een positief effect heeft gehad op het implementatieproces.

Het Versterkingsprogramma is en blijft onderdeel van de reguliere gesprekken met de hoofdofficieren en de hoofdadvocaten-generaal in het kader van de P&C-cyclus.

Uit de audit blijkt dat het Versterkingsprogramma heeft bijgedragen aan een cultuur waarin reflectie en het delen van verantwoordelijkheden centraal staan. Hieraan hebben de parketten zelf een grote bijdrage geleverd door nieuwe activiteiten op te pakken of VOV-maatregelen verder te ontwikkelen.

Duidelijke eisen aan opleiding, ervaring en certificering, betere structurering van het onderzoek, heldere taakverdeling, meer bewuste en transparante keuzes in het onderzoek worden als verworvenheden van het Versterkingsprogramma ervaren,

evenals de aanstelling van forensisch officieren en het bevorderen van een cultuur waarin elkaar aanspreken en het bespreken van twijfel mogelijk is.

Een officier van justitie heeft het als volgt verwoord:

“het geheel aan maatregelen heeft gemaakt dat ik gestructureerd, kritisch, betrokken maar met enige afstand aan een TGO begin; dat ik weet dat er kritisch naar mijn beslissingen wordt gekeken, dat ik me vrij voel om met de FO, de RO en / of de tegenspreker pijnpunten te bespreken en dat ik door te journaliseren mezelf dwing om ook achteraf mijn beslissingen goed te kunnen onderbouwen, Dat totaal geeft ook (zelf)vertrouwen in je onderzoek”.

Voor de implementatie van het versterkingsprogramma volgt het OM een tweesporenbeleid. In het tweede spoor is vooral aandacht voor leiderschap en cultuur en de versterking van het vakmanschap.

Dit programma, dat uitgaat van de ‘lerende organisatie’, slaat een brug tussen de uitgangspunten van het versterkingsprogramma en het dagelijkse werk van officieren van justitie. Waar het versterkingsprogramma ophoudt, gaat de versterking van de professionele ambitie verder om officieren van justitie te stimuleren over hun vak na te denken en hen te inspireren tot kwaliteitsverhoging van hun werk.

3. Pijlers van het Versterkingsprogramma (1^e spoor)

3.1 Algemene Kwaliteitseisen

Doelstelling: Door bindende afspraken te maken over kwaliteit, werkwijze, valideren en certificering, kwaliteitsgaranties te bieden voor prestaties in de keten van opsporing en vervolging. De kwaliteitseisen gelden voor kritische processen, producten (bijvoorbeeld TGO-regeling, procesdossier, toepassing bijzondere opsporingsbevoegdheden) en mensen. Indien niet aan de gestelde kwaliteitseisen is voldaan, betekent dat een groot afbreukrisico in de vervolgingsfase. Daarom worden kritische processen en producten door OM en politie gevalideerd en gelden zij voor beide organisaties als landelijke standaarden. Daartoe zijn de validatieprocessen van OM en politie op elkaar afgestemd.

Stand van Zaken

Door een werkgroep van politie en OM is de handreiking review uitgewerkt. De Handreiking is zowel door politie als door het OM gevalideerd.

Planning 2009

- OMtranet toegankelijk maken voor Politiekennisnet
Hoewel het toegankelijk maken van OMtranet voor Politiekennisnet gepland was voor 2008, is dat nog niet gelukt. Bedoeling is dat de in het programma vastgestelde beleidsregels, voorzien van een samenvatting en een nieuw voorblad, worden gepubliceerd op OMtranet/Politielink. Politiekennisnet kan via OMtranet worden geraadpleegd, het omgekeerde is nog niet het geval. Hiervoor zal een implementatieplan worden opgesteld waaruit blijkt waar de knelpunten zitten en hoe die kunnen worden opgelost.

3.2 Tegenspraak

Doelstelling: Tegenspraak zowel binnen de politie als binnen het OM te borgen opdat belangrijke beslissingen tijdens de loop van het onderzoek ter discussie worden gesteld en worden getoetst. De basis van tegenspraak is een manier van werken, waarbinnen goede verslaglegging, een kritische houding of reflectie van betrokken medewerkers een normale gang van zaken is.

Stand van zaken

Uit de audit blijkt dat tegenspraak als instrument goed uitgekristalliseerd is en een duidelijke meerwaarde heeft. Door zaakofficieren wordt aangegeven dat een “frisse blik” van de tegenspreker zeer welkom is. Dat draagt bij aan reflectie in het algemeen en het voorkomen van tunnelvisie in het bijzonder. Daarnaast vinden de zaakofficieren het prettig om met een tegenspreker te kunnen sparren over de zaak. Dat houdt de zaakofficier scherp. Ook blijkt dat er grote behoefte is aan een cursus “hoe geef je tegenspraak”. Inmiddels is in samenwerking met het Studiecentrum van de Rechterlijke Organisatie en de organisatie “Prisma organisatieontwikkeling Rechterlijke Organisatie” een cursus tegenspraak ontwikkeld. De cursus wordt inmiddels aangeboden door de SSR.

De rechercheofficiëren zijn verantwoordelijk voor de verdere inhoudelijke ontwikkeling van het middel tegenspraak. De kwaliteitsofficieren worden nadrukkelijk bij dit proces betrokken. De voortgang van de ontwikkeling in de tegenspraak wordt periodiek geëvalueerd zij het nog niet overal op even gestructureerde wijze.

Om ook kleinere parketten, die vaak over een gering aantal voor tegenspraak in aanmerking komende zaken beschikken, te betrekken bij de ontwikkeling van tegenspraak, wordt tegenspraak nu ook meer tussen parketten georganiseerd.

Planning 2009

- Aandacht voor structurele en overal op gelijke wijze evalueren van tegenspraak en het delen, via de vergadering van rechercheofficiëren, van de leerpunten uit de evaluaties.

3.3 OM-journaal

In het OM-journaal worden de overwegingen die ten grondslag hebben gelegen aan de essentiële beslissingen van het OM in een strafzaak vastgelegd, inclusief het verslag van tegenspraak indien tegenspraak heeft plaatsgevonden in het betreffende onderzoek. Bij de uitgewerkte maatregelen is een model voor het OM-journaal meegegeven met alle items die het journaal dient te bevatten.

Stand van Zaken

Uit de audit blijkt dat het nut van journaliseren niet meer ter discussie staat. Het draagt bij aan de mogelijkheid om gemaakte keuzes goed te motiveren en in een later stadium terug te vinden.

In de vorige audit werd de beveiliging en het kunnen printen van het OM-journaal nog aangemerkt als een belangrijk risico. Dat is inmiddels verbeterd. De gebruikersacceptatietest van de applicatie is in 2008 uitgevoerd. Het landelijke digitale OM-journaal wordt op dit moment uitgerold.

Planning 2009

- In het najaar van 2009 is de beveiligde landelijke applicatie beschikbaar voor alle gebruikers.

3.4 Review

Doelstelling: in uitzonderlijke gevallen waarin het onderzoek is vastgelopen of dreigt vast te lopen, dan wel de bewijspositie in hoge mate problematisch is, vaststellen of alle mogelijke opsporingsrichtingen in voldoende mate zijn uitgezocht. Een dergelijke herbeoordeling wordt uitgevoerd door deskundigen van buiten het korps en het parket die het opsporingsonderzoek in de zaak hebben verricht.

Stand van Zaken

- In 2008 zijn twee reviews gestart. De parketten Den Haag en Rotterdam zijn belast met de uitvoering van de reviews. Eén review is in 2008 afgerond en één loopt er nog omdat het een zeer omvangrijke zaak betreft;

- De samenwerking en de uitwisseling van kennis wordt in het algemeen als zeer goed ervaren. Aan de organisatie van de reviews (tijdplanning, huisvesting, beschikbaarheid) dient meer aandacht te worden besteed;
- Het stappenplan review is beproefd in de praktijk. Naar aanleiding van de evaluatie is het aangepast en inmiddels gevalideerd.

Planning 2009

Bij komende reviews zal meer aandacht worden besteed aan de inhoudelijke evaluatie van het opsporingsonderzoek en aan het communiceren met de parketten, de rechercheofficieren van justitie van mogelijke verbeterpunten.

3.5 Team grootschalig onderzoek

Doelstelling: In kritische onderzoeken als TGO-waardige delicten zodanig te werk gaan dat aan alle vastgestelde kwaliteitseisen zoals neergelegd in de “Raamregeling TGO” is voldaan.

Stand van Zaken

De TGO-opleiding blijkt een belangrijke toegevoegde waarde te hebben. Door de opleiding bewaren de TGO-officieren meer afstand tot het onderzoeksteam en volgen zij de TGO-structuur en taakverdeling.

Afgesproken is dat alle TGO-officieren medio 2009 de opleiding uit het Versterkingsprogramma hebben doorlopen. Daarna is de TGO-opleiding opgenomen in het vignettensysteem en deel van het standaard aanbod van de SSR. Nieuwe instroom van TGO-officieren worden opgeleid volgens het vignettensysteem.

3.6 Forensische opsporing

Doelstelling: betrokkenheid, kennis en expertise op gebied van het technisch sporenonderzoek versterken en de kwaliteit van de forensische opsporing bewaken.

Stand van zaken

Uit de audit komt naar voren dat de FO-officieren op hun parketten zorgen voor coördinatie van de FO-zaken en voor de aansturing van de forensische opsporing. Daarnaast fungeert de FO-officier als vraagbaak op zijn gebied binnen het parket en onderhoudt hij de contacten met het NFI. Deze specialistisch officieren hebben hun toegevoegde waarde op de parketten bewezen. Zij worden gezien als een belangrijke “borging” van de verworvenheden van het VOV-programma.

Medio 2009 hebben alle FO-officieren het opleidingstraject van het Versterkingsprogramma doorlopen.

3.7 Auditieve en audiovisuele registratie

Doelstelling: met behulp van auditieve/audiovisuele registratie de toetsbaarheid van de verhoren in een latere fase van het strafproces, mogelijk te maken. Audiovisuele registratie is met name van belang als er sprake is van omstandigheden die gelegen zijn in de kwetsbaarheid van de verhoorde persoon of in de aard van het verhoor.

Stand van zaken

In overleg met de rechercheofficieren en met de politie is de Aanwijzing aangepast en vastgesteld door het College en de Minister van Justitie. De inrichting van de verhoorkamers is nog steeds een probleem. Zodra de verhoorkamers door de politie opgeleverd worden kan de nieuwe Aanwijzing in werking treden. Een verdere evaluatie van de werking en effectiviteit van de Aanwijzing staat gepland voor 2010.

3.8 Opleidingen

Doelstelling: Het vergroten van de kennis en expertise van de TGO-officieren, van de FO-officieren en van de desbetreffende parketsecretarissen.

Stand van Zaken

- De TGO-officieren, evenals de FO-officieren hebben medio 2009 het verplichte curriculum doorlopen;
- Inmiddels zijn opleidingen voor TGO- en FO-secretarissen ontwikkeld en worden aangeboden door de SSR;
- De cursus Tegenspraak wordt aangeboden aan de parketten;
- Alle uit het Versterkingsprogramma voortvloeiende opleidingsprogramma's zijn opgenomen in het vignettensysteem en in het standaardaanbod van de SSR.
- Hoewel uit de audit blijkt dat men tevreden is over de ter beschikking staande opleidingen, zijn er ook diverse suggesties gedaan voor verbetering c.q. uitbreiding van de cursussen. De opleidingen worden in overleg met de SSR aangepast.

3.9 Auditing en borging

Doelstelling: de uitgewerkte maatregelen moeten in de organisatie worden geborgd. Alle gestelde eisen zijn minimumeisen waaraan de organisaties van politie en OM moeten voldoen.

Stand van Zaken

- De 3^e implementatieaudit is dit gebaseerd op een schriftelijke inventarisatie, uitgevoerd in de maanden januari t/m maart 2009;
- Met behulp van deze audit is getoetst in hoeverre de implementatie is gevorderd, hoe met de geïmplementeerde instrumenten wordt omgegaan, welke alternatieven zijn doorontwikkeld en wat ervaren wordt als plus- dan wel als minpunten;
- De auditresultaten worden teruggekoppeld aan de parketten en de aanbevelingen worden ten uitvoer gebracht. Het voortouw daarvan is

belegd bij de rechercheofficieren, waar nodig ondersteund door het parket generaal;

3.10 *Aanwending toegekende middelen 2009*

Vorig jaar is bericht over de aanwending van de voor 2007 en 2008 toegekende middelen. Voor de goede orde zijn die financiële overzichten hieronder opgenomen.

2007:

Aan 19 parketten zijn 26 fte officieren en parketsecretarissen toegewezen t.b.v. het leidinggeven aan TGO-onderzoeken en de ondersteuning van de TGO-officieren	4,3 miljoen
Aan 13 parketten zijn 10 fte FO-officieren en parketsecretarissen toegewezen	1,7 miljoen
Op alle 21 parketten hebben de rechercheofficieren een beleidsmedewerker ter ondersteuning aangetrokken	1,5 miljoen
Ten behoeve van tegenspraak en review hebben 21 parketten 0,5 fte officier 1 ^e klasse toegewezen gekregen, zogenaamde kwaliteitsofficieren	1,8 miljoen
5 ressortsparketten hebben een AG toegewezen gekregen i.v.m. tegenspraak	0,6 miljoen
Ontwikkeling centrale TGO/FO-opleiding	0,5 miljoen
Totaal	10,4 miljoen

2008:

Aan 3 parketten zijn 3 fte officieren en parketsecretarissen toegewezen t.b.v. het leidinggeven aan TGO-onderzoeken en de ondersteuning van de TGO-officieren	0,5 miljoen
Aan 14 parketten zijn in totaal 7 fte FO-officieren en parketsecretarissen toegewezen (deels ook 0,5 fte om de reeds in 2007 toegekende 0,5 fte op te kunnen hogen naar 1 fte)	1,2 miljoen
In een eerste tranche hebben 11 parketten secretariële ondersteuning voor TGO-officieren toegewezen gekregen.	0,4 miljoen
Ten behoeve van tegenspraak en review hebben 9 parketten middelen voor 0,5 fte officier 1 ^e klasse toegewezen gekregen	0,6 miljoen
5 ressortsparketten hebben een juridisch medewerker toegewezen gekregen ter ondersteuning van de voor tegenspraak in 2007 toebedeelde AG's.	0,3 miljoen
Additionele centrale financiering TGO / FO-opleiding	0,1 miljoen
Kosten VOV Professionele ambitie (2 ^e spoor)	0,2 miljoen
Kosten programmabureau VOV	0,2 miljoen
Totaal	3,5 miljoen

2009:

Aan alle parketten, FP, LP en 2 ^e lijn ten behoeve van administratieve ondersteuning	1,6
Centrale financiering opleidingen	0,6
Kosten VOV Professionele ambitie 2 ^e spoor	0,5
Totaal	2,7

Het voor het versterkingsprogramma beschikbare geld kent een gefaseerde toename tot 2009 en is structureel. De voor 2008 extra beschikbare middelen bedragen 3,5 miljoen euro en voor 2009 bedragen de extra beschikbare middelen 2,7 miljoen euro.

Buiten bovengenoemde toegekende middelen heeft het College ten behoeve van de implementatie van het OM-journaal nog een extra bedrag beschikbaar gesteld van een 0,5 miljoen euro.

4 Versterking professionele ambitie (Tweede Spoor)

Voor het versterkingsprogramma is het Openbaar Ministerie verdeeld in drie regio's: Noord, Midden en Zuid. Elke regio heeft een of twee thema's gekozen en officieren van de parketten uit die regio de opdracht gegeven een product te ontwikkelen dat door andere parketten kan worden overgenomen. De officieren hebben met veel enthousiasme producten ontwikkeld die, na afronding een voor een zijn overgedragen aan de kwaliteitsofficieren zodat alle parketten ermee aan de slag kunnen.

Onderstaand een overzicht van de ontwikkelde producten.

4.1 Requisitoir

De officieren van justitie uit de regio Zuid kozen het thema 'Wat is een goed requisitoir?'. Zij hebben een rollenspel ontwikkeld die de discussie over de verschillende vormen van requisitoir binnen de parketten op gang moet brengen. Er is een rechtbankgericht en een publiekgericht requisitoir geschreven. Met de kwaliteitsofficieren is afgesproken in het najaar te evalueren welke lessen uit de ervaringen met het rollenspel kunnen worden getrokken die van nut zijn voor het totale Openbaar Ministerie.

Stand van zaken:

Najaar 2008 zijn de producten geëvalueerd. De evaluatie heeft geleid tot een aantal structurele vervolgacties op lokaal niveau. Parketten geven blijk hun eigen verdiepingsslag te maken op het gebied van het requisitoir en zittingsvaardigheden. Voorbeelden hiervan zijn het organiseren van een zittingsvrije middag, waar de strategie voor en tijdens de zitting wordt besproken en het in bepaalde zaken standaard voorleggen van het requisitoir aan de kwaliteitsofficier of rechercheofficier. Daarnaast wordt in het periodieke strafmaatoverleg ook meer aandacht besteed aan de vorm en inhoud van het requisitoir en in een aantal gevallen organiseren parketten mediatrainingen om officieren van justitie meer inzicht te geven in de eigen presentatiestijl. Een ander markant voorbeeld is om bij gevoelige zaken standaard vooroverleg te houden met de afdeling Voorlichting. Ondermeer door deze vervolgacties wordt de aandacht voor het requisitoir binnen de parketten goed geborgd.

4.2 Rol van secretaris in grote onderzoeken

De secretarissen van de parketten uit de regio Midden hebben het tweede product ontwikkeld. Zij hebben 'de rol van de secretaris in grote onderzoeken' onderzocht. Onder verantwoordelijkheid van officieren van justitie spelen secretarissen een heel belangrijke rol bij grote opsporingsonderzoeken en TGO's. Het doel van dit product is, om zowel binnen de eigen beroepsgroep, als in discussie met 'hun' officieren, de

taken en verantwoordelijkheden van de secretaris in grotere onderzoeken verder uit te diepen.

Stand van zaken

Inmiddels hebben alle parketten ervaring opgedaan met het product ‘de rol van de secretaris in grote onderzoeken’. Dit heeft geleid tot een grotere mate van bewustwording en aandacht voor de relatie tussen officieren van justitie en parketsecretarissen, maar eveneens tot meer aandacht voor de houding van de leidinggevenden en de parketleiding in relatie tot de officieren en de parketsecretarissen. In een aantal gevallen hebben TGO-officieren op lokaal niveau initiatieven genomen om in een TGO tot een aangepaste en heldere taakverdeling te komen met de parketsecretarissen. Voor de parketsecretarissen vormt dit product tevens een uitstekend instrument om kritisch te kijken naar de uitoefening van de eigen werkzaamheden en de samenwerking met de officieren van justitie.

4.3 Vrijheid in verbondenheid

In de regio Midden is een product ontwikkeld onder de titel ‘De rol van de TGO-officier: vrijheid in verbondenheid’. Hierin staat de TGO-officier centraal. De afgelopen jaren is de betrokkenheid van hoofdofficieren en rechercheofficieren bij de lopende TGO-onderzoeken verder toegenomen. Maar er zijn ook functies op parketten bijgekomen die een verbinding hebben met de TGO-officier. Zo kennen we inmiddels de functie van kwaliteitsofficier die een begeleidende rol heeft bij TGO-onderzoeken, de forensisch officier die zijn expertise levert en de tegenspreker die de TGO-officier scherp houdt op de door hem of haar gemaakte keuzes in het onderzoek. Los daarvan heeft een TGO-officier regelmatig contact met de persofficier, de rechercheofficier en niet in de laatste plaats zijn direct leidinggevende, het afdelingshoofd.

Stand van zaken

In de nazomer van 2008 is het eindproduct gepresenteerd en aan de kwaliteitsofficieren overgedragen. Tot nu toe heeft slechts een gering deel van de parketten met dit product ervaring kunnen opdoen. In het najaar van 2009 zal de stand van zaken nogmaals worden geïnventariseerd om te bezien welke lessen uit de ervaringen met dit product geleerd kunnen worden.

4.4 Secundaire traumatisering

Een vierde product betreft het onderwerp ‘secundaire traumatisering’. Dit door de officieren van de regio Noord gekozen thema, gaat over de vraag wat impactvolle strafzaken met je doen als mens. Waar andere beroepsgroepen als politie en de medici al langer bewust zijn van de gevolgen die dramatische gebeurtenissen in het werk voor de medewerkers hebben, werd aan dit onderwerp binnen het Openbaar Ministerie weinig – en in elk geval onvoldoende – aandacht besteed.

Stand van zaken

Voorgenomen congressen op dit thema in 2008 zijn niet doorgegaan. In 2009 zullen alsnog activiteiten worden ontplooid om de workshop secundaire traumatisering in het land uit te dragen en de bewustwording van deze latente problematiek bij officieren van justitie te bevorderen.

4.5 Samenwerking 1^e en 2^e lijn

De 1^e en de 2^e lijn hebben gezamenlijk een product ontwikkeld om de samenwerking tussen beide lijnen te intensiveren en optimaliseren. Een DVD toont een aantal situaties in de werkrelatie tussen 1^e en 2^e lijn op basis waarvan in gezamenlijke bijeenkomsten de officieren van justitie en advocaten-generaal met elkaar discussiëren over een gewenste vorm van samenwerking.

Stand van zaken

Het product is in februari 2009 opgeleverd en aangeboden aan de kwaliteitsofficieren en de gebiedsadvocaten-generaal.

Planning 2009

Voortbouwend op het succes van de eerste vijf thema's zijn er concrete plannen voor een nieuw product dat zich specifiek richt op de aansturing van politieonderzoeken. Leidend thema hierbij is 'betrokken distantie'. De uit het versterkingsprogramma voortgekomen term doelt op de balans tussen een betrokken samenwerking tussen politie en Openbaar Ministerie, maar ook op een professionele distantie om de specifieke verantwoordelijkheid van de officier van justitie in de richting van de politie goed invulling te geven. De beoogde opleverdatum van dit nieuwe product is eind 2009

4.6 Oefenrechtbank

Nieuwe officieren leren het vak door veel zittingen bij te wonen van ervaren collega's. Dit betekent dat ervaring wordt doorgegeven, maar het is geen optimale trainingssituatie. Om die reden wordt in de Centrale Verwerkingseenheid van het Openbaar ministerie (CVOM) te Utrecht een multimediale oefenrechtbank ingericht. Hier kunnen officieren hun zittingsvaardigheden trainen met behulp van camera's. De doelgroep omvat zowel beginnende als ervaren officieren. Het Studiecentrum Rechtspleging is gevraagd het instrument oefenrechtbank standaard op te nemen in een aantal cursussen voor beide doelgroepen. Verder is het de bedoeling dat de oefenrechtbank open staat voor officieren die op eigen initiatief van de voorziening gebruik willen maken. De inrichting van de oefenrechtbank is aanbesteed en de voorziening zal medio 2008 gereed zijn.

Stand van zaken

In november 2008 is de oefenrechtbank officieel in gebruik genomen. Het studiecentrum Rechtspleging heeft inmiddels al trainingen voor officieren van justitie verzorgd in de oefenrechtbank. Het gebruik van dit oefeninstrument wordt verder gestimuleerd en gefaciliteerd. Het concept van de oefenrechtbank is heel enthousiast

ontvangen en krijgt overal navolging. Binnen de parketten is een toenemende aandacht te constateren voor het trainen van zittingsvaardigheden. Zo worden er ook op lokaal niveau door officieren van justitie oefensessies georganiseerd.

4.7 Inspiratiereis Verenigde Staten

In de Verenigde Staten is de oefenrechtbank al een gevestigd instrument is. Om de Nederlandse officieren in aanraking te laten komen met andere rechtssystemen en inspiratie op te doen met andere trainingssituaties is een studieprogramma opgezet. Jaarlijks wordt, na een selectieprocedure, een vijftal ervaren officieren van justitie die zich op de vakinhoudelijke kant van het vak willen ontwikkelen, in de gelegenheid gesteld een studieprogramma te volgen in de Verenigde Staten.

Stand van zaken

Gelet op de economische ontwikkelingen en de hieruit voortvloeiende bezuinigingen voor het Openbaar Ministerie zal deze studiereis niet jaarlijks maar elke 2 jaar worden georganiseerd.

4.8 Nieuwe opzet introductieprogramma officieren

De versterking van de professionele ambitie richt zich op alle officieren van justitie. Dat gaf aanleiding om de wijze waarop nieuwe officieren van justitie in de organisatie worden geïntroduceerd onder de loep te nemen. Het is van groot belang dat nieuwe collega's van meet af aan weten welke professionele ambitie het Openbaar Ministerie voor ogen staat. Om die reden is het introductieprogramma voor officieren van justitie opnieuw ingericht.

Stand van zaken

In het programma wordt veel aandacht besteed aan kwaliteit, ambitie, morele dilemma's en drijfveren. Maar ook de omgang met media, participeren in een driehoek met het lokaal bestuur, en het requisitoir met gebruikmaking van het eerder genoemde rollenspel, vinden daar hun plaats. Er zijn toonaangevende inleiders, ook vanuit de zittende magistratuur en de advocatuur, en er is grote betrokkenheid en medewerking van de hoofdofficieren. De resultaten zijn geëvalueerd en verwerkt in de verdere programma's.

5. Tot slot

De audit van begin 2009 laat zien dat, waar aanvankelijk nog schoorvoetend de maatregelen uit het versterkingsprogramma werden geïmplementeerd, in 2007 behoorlijk aan de kwaliteitsambitie is gewerkt en deze in 2008 een plek heeft verworven binnen de organisatie van het OM. Het tweede spoor heeft het thema “cultuur” op de agenda gezet en daarmee een flinke bijdrage geleverd aan het kwaliteitsdenken. Geconcludeerd kan worden dat het implementatietraject in 2009 kan worden afgerond. Het vasthouden van de verworvenheden van het programma is voldoende zeker gesteld met name ook door de blijvende aandacht voor cultuur en de versterking van het vakmanschap. Die aandacht mag dan ook niet verslappen. Het tweede spoor biedt een goede basis om de kwaliteitsambitie door te ontwikkelen naar het brede OM-kwaliteitsbeleid. In 2009 zullen daartoe concrete plannen worden ontwikkeld.

In nauwe samenwerking met de politie en het NFI is begin 2009 over de volle breedte van het ketenproces een procesaudit uitgevoerd. Getoetst is of de maatregelen die het versterkingsprogramma heeft geïntroduceerd ook in de keten OM-politie-NFI een meer effectieve samenwerking hebben gebracht. Over de resultaten van de procesaudit wordt separaat gerapporteerd.